

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Uznávání zdrojů reprodukčního materiálu lesních dřevin

(ing. Miloš Pařízek)

21. 10. 2013

- ❖ Pro umělou obnovu lesa a zalesňování je nutné zajistit reprodukční materiál
 - Je důležitá je kvalita reprodukčního materiálu! – od ní se odvíjí ekonomický zisk/ztráta
 - je nutné znát a dodržet
 - základy lesnické genetiky
 - zásady uznávání zdrojů
 - legislativní předpisy
- ❖ Uznávání zdrojů reprodukčního materiálu provádí pověřená osoba (ÚHÚL)

Historie uznávání zdrojů reprodukčního materiálu:

- ❖ Zákon č. 65/1950 Sb. o hospodaření s lesními dřevinami... a Vyhláška č. 350/1951 Sb.
 - SM, BO, MD, DG – sběr reprodukčního materiálu výhradně z uznaných porostů
 - VR, TP... – lze množit vegetativně
 -
 - ❖ Zákon č. 166/1960 Sb. (Lesní zákon)
 - ke dřevinám, u kterých lze použít reprodukční materiál výhradně z uznaných porostů přibývá JD a VJ
 - zákon definuje také výběrové (elitní) stromy
 - Směrnice MLVH z r. 1966 provádějící §31 zákona – obsahuje:
 - klasifikaci porostů
 - zásady uznávání
 - zásady hospodaření
 - úřední postup
 - zásady přenosu osiva
- a) Klasifikace porostů
přednost mají porosty na příznivých stanovištích, nelze však vyloučit stanoviště extrémní
vysoce hodnotné – fenotypová kategorie A (porosty chráněné) – dřívě se v nich nemohlo těžit, max. podíl málo přirůstavých a netvárných stromů 10 %
hospodářsky hodnotné - fenotypová kategorie B (porosty těžené) – max. podíl málo přirůstavých a netvárných stromů 30 %
porosty průměrné jakosti – fenotypová třída C – max. podíl málo přirůstavých a netvárných stromů 60 %
porosty nevhodné - fenotypová třída D (mínus porosty) – dřívě nutná rekonstrukce, dnes ne

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

b) Zásady uznávání

Směrnice rozlišuje ekotypy

- SM *subalpinní* - úzké dlouhé koruny
- hluboce, silně zavětvené stromy
- netrpí poškozením sněhem
- SM *horský* - širší koruna
- jemnější ovětvení
- průběžný kmen
- hodnotné ekotypy horského smrku - šumavský, krkonošsko-jizerský, orlickohorský, beskydský
- SM *chlumní* - 4. l.v.s. – pahorkatiny se zvratem l.v.s., zaříznutá údolí
- větve odstávají od kmene, průběžný kmen
- BO *náhorní* - náhorní masivy
- kuželovitá, vysoko nasazená koruna
- netrpí sněhem
- BO *chlumní* - nižší polohy
- vysoko nasazená koruna
- mohou trpět sněhem
- BO *nížinná* - vysoká objemová produkce
- nižší kvalita- husté jehličí
- silné odstáté větve
- trpí sněhem
- MD *jesenický* - zpravidla smíšené porosty
- vysoká kvalita i objem
- vysoko nasazená koruna
- plastičnost při obnově
- JD - uznávají se stromy zdravé, s jemným ovětvením, které netrpí svalcovitostí
- DG *zelená* - dobře přirůstá x DG *modrá a sivá* nevhodné
- DB *letní, zimní, červený* - ! rozlišovat druhy – kvůli rozdílným stanovištním podmínkám
- BK - nevhodné jsou s metlovitou korunou a vidličnaté
- LP - podobně jako BK

..

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- ❖ **Zákon č. 96/1977 Sb.** (Lesní zákon) – bez vyhlášky, ale se Směrnicí z r. 1988
 - BK, DB – vybrané lesní dřeviny (pokrokové ustanovení)
 - stanoví hospodářské oblasti pro hlavní hospodářské dřeviny
 - účelem směrnice – zajištění základy pro sběr reprodukčního materiálu

Směrnice z r. 1988 upravuje charakteristiky ekotypů

SM *vysokohorský* - 8. l.v.s., 1050 m n. m.
- v mládí pomalý růst

SM *horský* - 6., 7. l.v.s.
- 700 -1050 m n. m.

SM *chlumní* - 4., 5. l.v.s.

BO *horská*

BO *pahorkatinná*

DB *letní + skupina dubů zimních (petraea, daleschampi, polycarpa)*

- zásady fenotypové kategorizace
- postup při uznávání
- termín předložení žádosti o uznání porostů (do 31.10. prvního roku platnosti nového LHP
- do doby doplnění fondu uznaných porostů se u BK a DB povolovala výjimečně i sklizeň osiva z neuznaných porostů

- ❖ **Zákon č. 289/1995 Sb.** (Lesní zákon)

- ❖ **SOUČASNOST** – Směrnice Rady č. 105/1999/ES stanoví pro všechny státy EU minimální požadavky pro uznávání zdrojů (čl. II, III, IV, V)
Zákon č. 149/2003 Sb., Vyhláška č. 29/2004 Sb. - ! 2x novelizace k 1.1.2014

Genové základny (GZ)

- důvod - péče o genofond lesních dřevin (na základě populací, autochtonnosti...)
- významný podíl cenných regionálních populací lesních dřevin, jež postačují k udržení biologické různorodosti...
- neuznávají se v nich identifikované zdroje
- historie vyhlášení genových základen
 - 1. vlna – konec 80. let - velkorysá
 - 2. vlna – konec 90. let – velkorysá
 - 3. vlna – důraz na prospěch vlastníka, přísnější
- vyhlášení GZ – příloha vyhlášky 29/2004 Sb.
 - zásady hospodaření
 - mapy
 - fotodokumentace

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Uznávání zdrojů reprodukčního materiálu – současný stav

Typy zdrojů

- *zdroj semene* - strom nebo skupina stromů
- slouží ke generativní obnově
- *porost* – pro generativní i vegetativní reprodukci
- *semenný sad* – pro generativní reprodukci
- *rodič rodiny* – pro generativní reprodukci (dříve výběrový strom)
- *klon*
- *směs klonů*

Kategorie reprodukčního materiálu (RM)

- *identifikovaný* reprodukční materiál
- *selektovaný* reprodukční materiál
- *kvalifikovaný* reprodukční materiál
- *testovaný* reprodukční materiál

Uznaná jednotka - má evidenční číslo

Obecné legislativní zásady

- zdroje uznává a uznání může zrušit *pověřená osoba* (nově se na uznávání nevztahuje správní řád)
- zdroje všech dřevin se uznávají pouze na dobu určitou

Zásady uznávání

- zdroj semene* - může poskytovat pouze identifikovaný reprodukční materiál
- jen okrajové využití
 - musí růst v jedné PLO, výškovém pásmu a má známou lokalizaci
 - vlastník předloží žádost, pověřená osoba vystaví doklad o uznání, zdroj je zanesen do ústřední evidence (databáze ERMA)
- porost*
- může poskytovat identifikovaný, selektovaný a testovaný RM
 - nejběžnější a nejvyužívanější typ zdroje
 - hodnocení – rutinně při tvorbě LHP/O
 - zdroje selektovaného RM jen porosty A nebo B (nutné terénní hodnocení)
 - zařazení do fenotypových tříd – příloha č. 19 vyhlášky 29/2004 Sb.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- požadavky na porost jako zdroj selektovaného RM
 1. izolace (100 m B od D a 200 m A od D)
 2. velikost porostu min. 1 ha, cenné populace min. 40 ks stromů
 3. věk - určité dřeviny od 20 nebo 40 let, hlavní dřeviny od 60 let
 4. homogenita (nevhodná je např. různá fenologie kvetení...)
 5. přizpůsobenost a zdravotní stav
 6. druhová čistota 99 % (důležité u DB)
 7. původ – dle dokumentů
 - autochtonní indigenní – stejná PLO, stejné místo použití (obtěžně se prokazuje)
 - neautochtonní indigenní – stejná PLO, jiné místo
 - neautochtonní neindigenní – jiná PLO
 8. minimální velikost populace

Postup při uznávání

- vlastník podá žádost o uznání, pověřená osoba vystaví doklad o uznání, zdroj zařadí do ERMA

semenný sad/směs klonů - může poskytovat jen kvalifikovaný nebo testovaný rep. mat.

- snadná sklizeň a vysoká kvalita
- posouzení cílů sadu, vypracovat dokumentaci, nechat schválit, a zaregistrovat u pověřené osoby
- zdroje testovaného reprodukčního materiálu lze uznat na základě genetických nebo srovnávacích testů, např. TP